

Els dos darrers pressupostos de set anys de la UE han enregistrat un augment significatiu del finançament disponible per a projectes per a joves, grup que té moltes dificultats per entrar a la vida adulta a causa d'obstacles estructurals que s'agreugen en un context de crisi. Tot i que un finançament relativament generós indica una certa preocupació pel futur dels/les joves, ens qüestionem si la quantitat de recursos disponibles defineix els èxits i fracassos de planificació per part de la CE. Creiem que no és així.

Els projectes per a joves contribueixen efectivament a apropar joves de diferents països, a formar una identitat, una cultura i un estil de vida europeu. L'alt nombre d'organitzacions juvenils que han sorgit de projectes de mobilitat i l'existència d'una cultura de l'aprenentatge i de l'intercanvi intercultural, així com les nombroses connexions que s'han creat, serveix com a prova de l'èxit d'aquests programes per a joves. Tanmateix, els projectes no poden compensar la decadència de les polítiques socials dels estats europeus ni la incapacitat de la UE per complir amb la seva agenda social. Les polítiques comunitàries haurien de dirigir-se en primer lloc als/les joves més vulnerables, que necessiten més suport per emancipar-se. Però, per a qualsevol persona que treballi en el camp de la joventut i tingui relació amb les realitats socials, és obvi que poques vegades és així, menys encara als països on els/les joves s'enfronten a reptes més difícils.

La contribució dels projectes finançats per la UE al benestar dels/les joves europeus mitjançant el suport a les organitzacions de la societat civil es limita en molts casos a la gestió d'uns recursos econòmics amb unes directrius que giren al voltant de donar visibilitat i complir uns terminis, preocupacions en gran part desconnectades dels reptes socials i de l'impacte que poden tenir les activitats juvenils internacionals. La capacitat d'avaluar l'efecte d'una organització requereix un seguiment constant i un coneixement de la comunitat on opera. Però això està més enllà de les capacitats, prioritats i competències que té la Comissió Europea i dels seus organismes executius o agències nacionals.

El compliment adequat de les exigències del programa pot coexistir amb resultats significatius en la vida dels joves, però el programa ignora el fet de que els/les treballadors/es juvenils tenim un temps i una energia finita, així com la necessitat d'equilibrar el treball amb la nostra vida personal.

La gestió del programa promou una noció segons la qual la supervivència econòmica hauria de ser la principal preocupació de les organitzacions juvenils.

Això té com efecte que les organitzacions competeixen entre elles enlloc de fer reivindicacions col·lectives, treballar en xarxa o cercar aliances; redacten projectes en lloc d'escoltar i treballar amb persones joves, escullen indicadors d'èxit que fan que els donants se sentin segurs, sense tenir en compte que l'assumpció de riscos i la incertesa estan en el cor de qualsevol iniciativa social.

La xarxa Inter Alia, activa en el camp de la joventut reflexiona sobre això i aspira a fomentar aliances que puguin qüestionar la presa de decisions centralitzada de dalt a baix, defensant un paradigma diferent de finançament de les organitzacions juvenils.

Els membres de la xarxa han aportat les seves idees, propostes i experiències, mitjançant un procés de consulta estructurat per tal de realitzar aquest document, acordant les condicions de col·laboració de la xarxa en una reunió que va tenir lloc el desembre del 2018 a Atenes i redactant l'esborrany d'aquest document a la segona reunió anual de l'associació, el desembre del 2019, al qual s'han afegit comentaris i recomanacions de les entitats membres de la xarxa i altres parts interessades en dues videoconferències. És el moment de compartir, per tant, el resultat d'aquesta reflexió, en el format d'una campanya europea per a una assignació sostenible i orientada dels recursos de la UE de cara al futur, en el context de la nova ratificació del pressupost de la Unió Europea.

EL CAMP DE LA JOVENTUT I LA SOCIETAT CIVIL: PENSAMENTS INTRODUCTORIS

Un dels papers de la societat civil i de les organitzacions juvenils consisteix no només a suplir les mancances i forats de les institucions públiques, sinó també ser agents de canvi. En un context de forta dependència del finançament per part d'aquestes mateixes institucions, ens preguntem -per quina raó les organitzacions juvenils estan finançades pels mateixos agents que, en la realitat, no prioritzen la resolució dels mateixos problemes que intentem resoldre? No ho podrien fer al comptar amb molt més recursos que les entitats? Resoldre els problemes de les persones joves és o no és una prioritat?.

Llevat de les entitats proveïdores de serveis, les organitzacions juvenils, de nou, com segurament succeeix per part del conjunt de la societat civil en general, no ens sentim recolzades. L'hegemonia de sistemes de finançament que prioritzen la visibilitat i el treball per projectes, revela la preferència de les agències que donen suport per les intervencions a petita escala i, d'aquesta manera, més controlables.. Aquestes intervencions impliquen limitacions específiques sobre el què és possible i els mitjans que s'han d'utilitzar per aconseguir-ho. El treball per projectes és un context operatiu que limita la imaginació i la capacitat de les entitats pel que fa al canvi social i ens crea una sensació d'impotència, als actors de la societat civil en general, i a les organitzacions juvenils en particular.

El finançament basat en projectes permet intervencions específiques d'acord amb la prioritització de les institucions de finançament i els seus criteris específics.

Per tal que es puguin donar suport a aquestes intervencions, els projectes han de comptar amb indicadors d'èxit específics i mesurables.

Aquest enfocament té el clar benefici de la rendició de comptes i la transparència. Al mateix temps, però, demanar certesa, xifres, mentre es cerquen canvis socials ràpids en una situació d'incertesa i complexitat, posa en perill el futur de les organitzacions, pel que fa al seu propi funcionament, el que és un signe aparent d'incongruència entre les aspiracions del programa i la realitat sobre el terreny.

EL SECTOR JUVENIL AL CONTEXT DE LA UE: PATRONS DE DISTRIBUCIÓ DE RECURSOS

El finançament de la UE en el camp de la joventut proporciona principalment suport a persones, organitzacions i institucions per dur a terme la seva funció durant un període de temps definit. Aquestes funcions inclouen la implementació d'activitats de mobilitat internacional, voluntariat, capacitació, formació, intercanvi, activitats locals i reformes de polítiques. El suport en els camps esmentats s'assigna utilitzant diferents tipus de criteris que reflecteixen els principis i processos de gestió de projectes (anàlisi de les necessitats, concreció dels objectius específics, indicadors d'èxit, avaluació de riscos, previsions d'impacte, informes, etc.)

Segons el pressupost del 2020, només 4.000.000 €, el que suposa l'1,88% dels 212 milions invertits en el sector juvenil en el marc del pressupost Erasmus +, eren finançament operatiu a les organitzacions en el marc de convocatòries obertes. Del 98,12% restant, el 93,6%, el que suposa 198,58 milions, s'assigna a projectes (90,61%) o a esdeveniments juvenils (3,92%), i tan sols un 3,59% o 7,64 milions signifiquen un suport a institucions que representen els/les joves o faciliten l'elaboració i implementació de polítiques de joventut.

Tot i que el finançament operatiu està correlacionant amb el nivell de desenvolupament del sector juvenil i el nivell de finançament institucional estatal o privat, els fons de la UE continuen canalitzant-se gairebé exclusivament per a projectes. Aquesta és una realitat aparentment coneguda per les entitats que decideixen aquesta distribució.

Sense criticar la important tasca que realitzen ambdues organitzacions, el Fòrum Europeu de la Joventut es recolza amb 2.650.000 € anuals i els centres de recursos per a joves SALTO amb 1.600.000 €. En altres paraules, les dues institucions reben pel seu funcionament 250.000 € més del que estan disponibles per a totes les organitzacions juvenils de tots els estats membres de la UE.

Aquest context polític i les pràctiques d'assignació resultants tenen un impacte negatiu sobre la cohesió i el progrés en el camp de la joventut, dins i entre els estats membres de la UE. Concretament:

-La gran majoria dels projectes per a joves finançats per la UE es seleccionen després de les convocatòries llançades a nivell nacional o comunitari (centralitzat). Ambdós nivells segueixen els criteris de prioritització establerts per la CE a nivell central (a tota Europa) després d'un procés de recerca i consulta. Aquest procés de consulta o deliberació té lloc de dalt a baix, de manera que la informació que alimenta les convocatòries de propostes prové de les mateixes organitzacions que són les principals beneficiàries del sistema de finançament esmentat i que, en nombre, són molt poques, i molt sovint les persones interessades implicades no poden participar en el debat, al no existir òrgans que les representin o processos de consulta estructurats.

-Moltes organitzacions juvenils tendeixen a estructurar la seva feina, agenda i, essencialment, la seva visió de la societat i el seu paper en funció de les convocatòries. Això és problemàtic, perquè limita les capacitats i l'enfocament de les entitats, i fa necessària una ampliació continuada de la seva agenda d'activitats. La necessitat d'alinejar-se amb les prioritats de finançament de les institucions comunitàries, juntament amb una avaluació i control de qualitat de les sol·licituds ineficient condueix a que un gran nombre de projectes juvenils o, fins i tot, entitats no governamentals en lloc de realitzar accions en funció de les necessitats socials realitzen accions en funció de les oportunitats de finançament.

-Mentre es cerca el finançament de la UE, les organitzacions han de modificar la seva agenda per complir amb els requisits de finançament, el que provoca que les organitzacions no s'especialitzin, tractin en profunditat el que millor saben o acumulin coneixements sobre els temes que tracten, fet que contradiu la necessitat creixent de saber fer i d'especialitzar-se per seguir assolint progressos i un major impacte.

-La recerca i anàlisi sobre les necessitats dels/les joves no es recolzen fora de l'1,88% de les subvencions operatives. Tot i això, l'impacte de les activitats es defineix en gran mesura gràcies a la recerca i la recollida d'informació, que permet l'anàlisi de les necessitats. Per tant, al no finançar l'anàlisi de necessitats ni la recollida d'informació, l'impacte de les activitats disminueix.

-La dimensió transnacional de les activitats sol ser un requisit previ per rebre finançament Erasmus +. La col·laboració transnacional és, de fet, crucial per donar suport a l'activitat i requereix continuïtat i temps, és a dir, recursos. Aquests recursos no estan disponibles, de nou, amb l'excepció de les petites quantitats assignades a subvencions operatives. Per tant, no es dona suport a la creació i manteniment d'aquests contactes més enllà de les fronteres, del tot essencials per organitzar accions amb impacte. Les xarxes i col·laboracions específiques entre organitzacions amb una base legal són molt apreciades en les convocatòries perquè són una manera útil de dur a terme projectes de manera eficaç, però això no significa que tinguin per se la capacitat de produir canvis en la vida dels joves o facilitar la seva integració en les societats europees.

-L'impacte dels projectes especificat a les sol·licituds està relacionat amb el resultat percebut per part dels participants en moltes ocasions en termes genèrics no verificables. Fer ús d'indicadors és útil i rellevant quan existeix un procés de seguiment robust i continu, que pot realitzar-se per part de les mateixes persones participants, entitats i agències; en aquest darrer cas, això requeriria de més experts i més finançament per despeses administratives, en atenció a l'acaparadora càrrega de treball que han de suportar els empleats de la CE i de les agències executives.

-Prioritats i processos similars s'apliquen a contextos molt diversos. Això, per exemple, es reflecteix en el fet que les agències nacionals tenen les mateixes prioritats en contextos nacionals que són força diferents, i molt més encara si atenem a les realitats regionals i locals, amb necessitats de la joventut certament variables. El suport actual solidifica el sistema existent, enlloc de donar espai per desenvolupar altres sistemes que permetin canvis més significatius, en les comunitats i societats en les quals té lloc l'activitat.

UN ECOSISTEMA FAVORABLE PER A LES ORGANITZACIONS JUVENILS?

Les organitzacions juvenils necessiten realitzar un conjunt de tasques per a la preparació dels propers projectes i, sovint, això condueix a la implementació de projectes sota l'amenaça contínua d'escassetat de liquidesa i finançament, el que inevitablement dificulta la seva planificació a mitjà i llarg termini. Tot i que això pot ser motiu de millora en la gestió de projectes, al mateix temps, limita la capacitat d'intervenció en la vida dels/les joves de forma continuada en el temps i també soscava la realització d'iniciatives a petita escala que donin suport a la transformació social d'una manera més integral i inclusiva.

Les premisses sobre les quals es basa l'ecosistema dels programes d'acció comunitària són una sèrie d'assumpcions sobre l'àmbit juvenil que sovint contradiuen la realitat del terreny. En detall:

Els programes de finançament de la UE perceben el treball juvenil com una activitat contínua que tenen lloc les organitzacions juvenils. Tanmateix, en els casos en què el suport basat en projectes és l'única possibilitat, el treball quotidià dels joves no pot produir-se, almenys no d'una manera que pugui donar resultats significatius de forma continuada en el temps. Per exemple, arribar a estudiants amb menys oportunitats i persuadir-los a participar en activitats educatives, socials o culturals no es recolza financerament, tot i que requereix més temps, habilitats i especialització que l'organització d'una mobilitat internacional. Això crea un cercle viciós que condueix a que els/les participants siguin en moltes ocasions les mateixes persones, sense que se seleccionin a aquelles que poden tenir menys oportunitats i problemes per participar. Això no afecta l'avaluació del projecte però sí al seu impacte, i els criteris de selecció, moltes vegades no es tenen en compte.

-La capacitat administrativa, l'estructura sòlida de les organitzacions i l'estabilitat financera també són crucials. No obstant això, les organitzacions juvenils haurien de ser dirigides conceptualment per joves. La importància de la implicació dels joves en la creació d'activitats i la proposta de projectes és una qüestió de màxima importància. És normal que els/les joves experimentin, fracassin i tornin a intentar-ho, però aquesta no és una opció real en un context extremadament competitiu en el qual han de funcionar les organitzacions juvenils que reben el suport dels programes comunitaris. Moltes organitzacions de joves que aconsegueixen accedir al finançament de la CE s'ofeguen pels tràmits o per la pressió financera.

En un context de competència ferotge entre els actors de la societat civil, les entitats més experimentades en la redacció de projectes tenen un fort avantatge competitiu. El nivell de competència és molt alt en alguns països, si veiem la puntuació de tall mínima per a la selecció d'una sol·licitud, el que condueix a l'externalització de projectes en països no financerament saturats o menys actius pel que fa al nombre de sol·licituds que es presenten.

El coneixement sobre la redacció de projectes, la comprensió completa de les prioritats del programa, les tendències actuals i el vocabulari de gestió de projectes són crucials per accedir a finançament de la UE.

Els resultats quantificables proporcionen seguretat i certesa a les estructures administratives, perquè demostrin els èxits del programa, tot i així, les xifres solen ser irrellevants ja que:

1. Els processos de selecció dels participants no es controlen.
2. Els programes no tenen clar l'impacte social que es persegueix.
3. Els projectes no mostren evidències pel que fa al seu impacte social.

L'activitat d'una organització i trajectòria en la seva comunitat no es coneix i, per tant, no s'avalua o es té en compte seriosament en el procés d'avaluació de sol·licituds. La majoria de les organitzacions, especialment les que operen en contextos problemàtics, desenvolupen la seva tasca sense el suport de les institucions nacionals o comunitàries exactament perquè troben a faltar el temps o l'especialització en presentar el seu treball d'una manera atractiva.

REFLEXIONS PER PREDICAR AMB L'EXEMPLE

Les idees per fer front a la situació descrita reflecteixen la nostra aspiració perquè les organitzacions juvenils siguin no només proveïdors de serveis, sinó també agents del canvi. Això s'aconseguirà principalment mitjançant els esforços de les pròpies organitzacions i la seva capacitat per ser resistents i fidels a la seva visió i missió. Tanmateix, també és crucial un entorn més favorable que afavoreixi el canvi i l'experimentació i, essencialment, més perdonador del fracàs.

En aquest procés, la nostra hipòtesi és que les entitats no lucratives juvenils i les institucions local, nacionals i europees comparteixin la nostra aspiració de millorar el programa i fomentar el progrés de tots els/les joves, principalment els menys apoderats. També fem nostra la hipòtesi que les polítiques de la UE tinguin com a objectiu la cohesió i la integració dels estats membres, de manera que els/les joves de tots els països puguin viure en llibertat i prosperitat. A aquests efectes, el nostre principal argument és que cal augmentar significativament el finançament operatiu de les organitzacions juvenils, assignat en les convocatòries de propostes europees. Més concretament, **sol·licitem que el**

finançament operatiu assoleixi anualment el 5% del pressupost global d'Erasmus + en el camp de la joventut. Això només pot aconseguir-se mitjançant una sèrie d'intervencions polítiques en el sistema d'assignació de recursos i realitzant canvis en les condicions generals de funcionament del sector juvenil a nivell de la UE. En detall:

FINANÇAMENT OPERATIU

-La realització de recerques, anàlisis de necessitats i avaluació d'impacte hauria de ser un procés continu que requereix un flux constant de recursos. De la mateixa manera, estar disponible per a joves amb problemes i seguir d'acord amb les seves necessitats no pot passar amb un finançament ocasional i incert.

-Donar suport a les aliances en lloc de a les xarxes: cal afavorir encara més les relacions estratègiques entre els interessats. Aquesta creació d'aliances requereix temps per implementar-la i mantenir-la. Aquesta és la manera en què les organitzacions juvenils poden fer reivindicacions col·lectives. La cooperació a curt termini tendeix a seguir la iniciativa de l'organització principal i a no superar la durada del projecte.

-Establiment d'una agenda comuna: les organitzacions juvenils han de poder definir la seva pròpia agenda i reforçar els seus processos interns de presa de decisió, perseguint la seva missió sense desviacions per tal de complir criteris o prioritats específiques de finançament. Amb aquesta finalitat, es necessita més finançament operatiu. Invertir en finançament operatiu ara suposa menys despeses per al pressupost de la UE a mitjà i a llarg termini.

-El finançament s'hauria d'assignar de manera desproporcionada si es beneficia a grups informals i organitzacions molt petites. Els nous "Projectes de solidaritat" organitzats en el marc del Cos Europeu de Solidaritat semblen estar en la direcció correcta i obrir noves bases per fer les oportunitats de finançament de la UE més inclusives. Una vegada més, la difusió de la informació sobre projectes solidaris entre joves, especialment els menys apoderats, és clau.

-S'hauria de supervisar eficaçment la intervenció de les organitzacions acreditades en totes les fases del projecte.

ASSIGNACIÓ I SEGUIMENT

-El finançament s'hauria d'assignar desproporcionadament a favor de les zones rurals i pobres. Això hauria d'anar de la mà d'una presència més forta dels representants de la UE en aquestes àrees, tant pel que fa al seguiment de les organitzacions existents com a la informació i recolzament dels ciutadans i de les organitzacions de la societat civil sobre les oportunitats existents.

-Desenvolupar diferents nivells de finançament operatiu en funció de la mida, l'edat i la capacitat financera de les organitzacions. Per a les organitzacions petites, el finançament a llarg termini amb possibilitat d'extensió és important per donar-los espai per desenvolupar-se.

-El paper de les Agències Nacionals: cal millorar i descentralitzar el paper de les agències nacionals. Només els agents que estan familiaritzats amb el funcionament i el treball quotidià de les organitzacions de les seves comunitats poden avaluar el seu impacte. L'avaluació d'impacte per part dels agents locals informarà millor les polítiques, millorant així l'eficàcia i la prioritització. Les agències locals haurien de tenir una discrecionalitat més important.

-Les relacions entre les organitzacions i les agències nacionals han de ser més horitzontals i col·laboradores. Les organitzacions haurien de tenir òrgans de representació per dir la seva opinió sobre com s'estableixen les prioritats, s'estructuren els programes i es gasten els recursos públics.

CONDICIONS D'OPERACIÓ

-Transparència i rendició de comptes: els termes de compromís entre la Comissió Europea i les agències nacionals no estan publicats i no són accessibles. No totes les agències publiquen les puntuacions de les sol·licituds ni els noms dels avaluadors o comitès. No totes les AN tenen processos formals per seleccionar les persones o organitzacions que imparteixen la formació prevista pel programa Erasmus + (per exemple, a l'arribada, formació a mitja durada de voluntaris de l'CES). No totes les AN publiquen informes anuals sobre els resultats aconseguits mitjançant el finançament públic ni tenen processos per rebre comentaris de les organitzacions juvenils i utilitzar els resultats del

projecte. La manca de transparència i rendició de comptes redueix la confiança entre les organitzacions i les institucions de decisió política tant a nivell nacional com de la UE, i soccava la cooperació i la mutualitat.

-La investigació sobre l'estat de les qüestions del sector juvenil als països del programa Erasmus + s'hauria de millorar i descentralitzar. Els resultats s'han d'obtenir utilitzant diverses fonts més enllà dels beneficiaris dels programes de la UE. EAC hauria de proporcionar directrius, però les agències nacionals haurien de tenir el paper principal en la implementació. Les dades s'han d'utilitzar per estructurar les necessitats de finançament en conseqüència i per tal de donar suport a la cohesió entre els països del programa.

-Els programes de finançament de la UE per a joves haurien de basar-se en el concepte d'impacte social. Per a això, s'hauria de deliberar sobre la definició de l'impacte social i les seves mesures entre els responsables polítics, les organitzacions i els joves. Les entitats haurien de disposar de formació sobre mètodes i eines d'avaluació d'impacte social. Els indicadors haurien de mesurar l'impacte contínuament a nivell de l'organització i no pas a nivell de projecte.

-S'han de definir criteris específics sobre els components d'una organització juvenil a nivell de la UE. Sense aquesta aclariment, les normes i els contextos de finançament comuns afavoreixen les organitzacions menys enfocades a la joventut, així com a les que es dirigeixen professionalment.

-A nivell de la UE s'han de definir criteris específics sobre què constitueix el treball juvenil i, respectivament, un treballador juvenil.

-Canvi de llenguatge: l'ús de termes més senzills que provenen de disciplines socials en lloc d'argot directiu pot convidar les organitzacions a participar, i a canviar l'èmfasi en l'impacte social en lloc de la mera consecució dels objectius.

-La consulta i la deliberació sobre les polítiques de joventut haurien de ser més transparents i inclusives. Totes les parts implicades haurien de disposar d'un procediment estàndard per a la selecció o l'elecció dels participants en la consulta.